

**Príspevok Inštitútu pre výskum práce a rodiny
k výskumu nových foriem pracovných vzťahov a
modernizácie organizácie práce**

**The contribution of the Institute for Labour and Family Research
to research into new forms of employment and
modernization of work organization**

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD., Ing. Lenka Grandtnerová, PhD.

**Výzvy pracovného práva v kontexte zachovania a
zvyšovania zamestnanosti v krajinách V4**

Bratislava, 26.2.2015, hotel Tatra

IVPR - Inštitút pre výskum práce a rodiny

- Príspevková, vedeckovýskumná inštitúcia v rezorte MPSVR SR, financovanie na základe kontraktu na príslušný kalendárny rok
 - Od roku 2003-zlúčenie 3 výskumných inštitúcií
 - Aplikovaný sociálny výskum v oblasti :
 - **sociálnej a rodinnej politiky, chudoby, sociálnej inklúzie, práv detí, rodovo podmieneného násilia, či sociálnych služieb dlhodobej starostlivosti pre odkázané staršie osoby a osoby so zdravotným postihnutím,**
 - **politiky trhu práce a zamestnanosti, zamestnaneckých vzťahov, pracovnoprávných vzťahov,**
 - **bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, koordinácie výskumu v oblasti BOZP,**
- Horizontálnou prioritou je uplatňovanie rodovej dimenzie v aplikovanom sociálnom výskume.**

Aktivity IVPR

- Nad rámec úloh kontraktu sa IVPR angažuje aj v iných vedecko-výskumných projektoch v spolupráci s domácimi a zahraničnými partnerskými organizáciami. (EU Foundation Dublin, Eurocare, ANED, Interlinks , APVV apod.)
- Vedecko-výskumné aktivity sú základom pre bohatú **publikačnú činnosť** a pre **organizáciu** rozličných vedecko-výskumných podujatí.
- Okrem výskumnej, publikačnej a vedecko - organizačnej činnosti vyvíja IVPR prostredníctvom Dokumentačného a informačného strediska sociálnej ochrany (knížnica DISSO) **dokumentačné, rešeršné, knižničné a informačné** aktivity.

Prehľad výskumných úloh a výstupov v oblasti nových foriem pracovných vzťahov a organizácie práce

- **Kešelová Daniela : Príčiny zaostávania SR v plnení lisabonských cieľov v oblasti zamestnanosti - hĺbková analýza miery zamestnanosti a postavenia na trhu práce osobitných skupín.**

Úloha bola zameraná na zisťovanie dôvodov, ktoré v rámci SR vedú k celkovej nízkej zamestnanosti a k nízkej zamestnanosti osobitných cieľových skupín na trhu práce, a to v porovnaní s cieľmi Lisabonskej stratégie prijatej v roku 2000 a revidovanej v roku 2005. Prvú časť výskumu tvorila hĺbková sekundárna vývoja celkovej miery zamestnanosti a miery zamestnanosti osobitných skupín na trhu práce, predovšetkým žien, občanov vo veku od 55 do 64 rokov a mladých ľudí od 15 do 24 rokov. Druhá časť výskumu bola zameraná na identifikáciu príčin zaostávania Slovenska v plnení lisabonských cieľov v oblasti celkovej miery zamestnanosti a miery zamestnanosti vybraných cieľových skupín na trhu práce.

- **Perichtová, Beáta - Hatina, Teodor - Matulová, Slávka - Kordošová, Miroslava : Bezpečná a zdravie podporujúca práca vo svetle vytvárania podmienok pre dôstojnú prácu**

Výskumná úloha porovnáva príslušnú slovenskú legislatívu bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s požiadavkami EK, EP a MOP v oblasti dôstojnej práce a hodnotí existujúcu situáciu v danej oblasti na Slovensku. Predkladá návrhy na podporu dôstojnej práce posilnením jedného z jej pilierov - bezpečnej a zdravie podporujúcej práce, zohľadňujúc aktuálnu požiadavku flexiistoty na trhu práce.

Prehľad výskumných úloh a výstupov v oblasti nových foriem pracovných vzťahov a organizácie práce

- **Hanzelová, Eneke - Bellan, Pavol** : Riešenie dlhodobej nezamestnanosti v krajinách EÚ s dôrazom na jej špecifiká a možnosti aplikácie dobrých skúseností v podmienkach SR

Incidenca dlhodobej nezamestnanosti a jej pretrvávajúci charakter v SR patria ku kľúčovým problémom trhu práce SR a nevyhnutnosť jej redukcie je naliehavou agendou verejnej politiky. Hlavným zámerom výskumnej štúdie je, na základe analýzy základných tendencií vývoja dlhodobej nezamestnanosti a jej špecifik, načrtnúť možné cesty a prístupy k zníženiu jej rozsahu v SR. Na tento účel štúdia prináša príklady dobrej praxe v krajinách EÚ 27. Osobitná pozornosť je venovaná problematike prechodného trhu práce ako efektívneho nástroja tranzície dlhodobo nezamestnaných na otvorený trh práce.

- **Perichtová, Beata - Czírja, Ľudovít** : Vybrané aspekty organizácie pracovného času

Na základe komparácie Smernice EP a Rady 2003/88/ES o niektorých aspektoch organizácie pracovného času s právnymi predpismi SR bola posúdená implementácia citovanej smernice do legislatívy SR. Následne boli analyzované zistenia inšpekcie práce z kontrol v oblasti pracovnoprávných vzťahov u zamestnávateľských subjektov, pričom sa extrahovali porušenia právnych predpisov a zásad organizácie pracovného času v ekonomickej praxi. Na základe sekundárnej analýzy bol spracovaný prehľad poznatkov psychológie práce a pracovného lekárstva z oblasti režimu práce a odpočinku, zmenovej práce a práce v noci. V rámci úlohy sa osobitne zohľadnila špecifická povaha práce a podmienok práce v cestnej doprave.

Prehľad výskumných úloh a výstupov v oblasti nových foriem pracovných vzťahov a organizácie práce

- **Bellan, Pavol : Zelené pracovné miesta v kontexte trhu práce SR**

Predkladaná štúdia sa zaoberá vzťahmi medzi environmentálnymi politikami a trhom práce na Slovensku. V prvej časti rámcovo poukazuje na praktické aplikácie stratégie trvalo udržateľného rozvoja a environmentálnych politik s ich dôsledkami pre ekonomiku a trh práce, spôsoby definovania a vymedzenia týchto dôsledkov, prístupy k ich meraniu a skúmaniu. Druhá časť sa orientuje na problematiku dopadov klimatických zmien na trh práce na Slovensku. V súvislosti so súčasnými nástrojmi a politikami na boj proti klimatickým zmenám patriacimi do dvoch hlavných oblastí - podpory využitia OZE a zvyšovania energetickej efektívnosti a úspornosti, sa snaží odhadnúť potenciál pre tvorbu hrubej zamestnanosti a identifikovať niektoré základné kvalitatívne charakteristiky takto vzniknutých pracovných miest, čiastočne sa popritom zaoberá aj dopadmi na celkovú zamestnanosť. Na záver sumarizuje ďalšie potenciálne dopady na trh práce, súvisiace so samotnou zmenou klímy a prírodných podmienok.

- **Hanzelová, Eneke : Nové aktívne opatrenia na trhu práce v čase globálnej ekonomickej krízy**

S cieľom zamedzenia negatívneho dopadu globálnej hospodárskej krízy na zamestnanosť bola štandardná schéma aktívnych opatrení na trhu práce doplnená o nové, tzv. protikrizové nástroje zamerané na udržanie zamestnanosti, na tvorbu nových pracovných miest, na stimuláciu vstupu uchádzačov o zamestnanie - poberateľov dávky v hmotnej núdzi na trh práce, na podporu mobility za prácou a na podporu samostatnej zárobkovej činnosti.

Zámerom výskumnej štúdie je zmapovať rozsah využívania a implementačnú prax uvedených opatrení, indikovať externality vzniknuté v dôsledku ich uplatňovania a zhodnotiť účinky prijatých opatrení na zamestnanosť.

Prehľad výskumných úloh a výstupov v oblasti nových foriem pracovných vzťahov a organizácie práce

- **Perichtová, Beata** :Analýza vývoja nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v SR s dôrazom na jej ekonomický a sociálny dopad na spoločnosť, zamestnávateľa a zamestnanca

Predmetom riešenia úlohy bola analýza fenoménu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania s cieľom jeho bližšieho poznania pre potreby následnej možnej eliminácie, pričom analýza sa zamerala na vývoj právnych predpisov týkajúcich sa odhaľovania a potierania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, dostupné relevantné materiály a údaje kontrolných a iných orgánov aktívnych v predmetnej oblasti (NIP a inšpektoráty práce, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny a úrady práce, Daňové riaditeľstvo SR, Úrad hraničnej a cudzineckej polície), ako aj poznatky a skúsenosti expertov kontrolných orgánov s odhaľovaním a potieraním tohto naratívneho fenoménu, výsledky monitorovacích a prieskumných aktivít vykonaných v predmetnej oblasti spoločenským výskumom, identifikáciu ekonomických a sociálnych dopadov na spoločnosť, zamestnávateľa a zamestnanca.

- **Hanzelová, Eneke - Olšovská, Andrea** : Aplikačná prax agentúrneho zamestnávania v SR

Agentúrne zamestnávanie predstavuje v súčasnosti dynamicky rastúci segment na trhu práce v SR. Využívanie agentúrnej práce umožňuje zamestnávateľom pružne reagovať na zmeny v dopyte po práci v závislosti od cyklických výkyvov v ekonomike. Pre fyzické osoby agentúrna práca predstavuje formu dočasnej zamestnanosti, ktorá poskytuje príležitosť integrovať sa na pracovný trh..

Predmetná štúdia analyzuje fenomén agentúrneho zamestnávania na trhu práce SR z hľadiska

a) jeho špecifik ako trilaterálneho pracovného vzťahu, b) kvantitatívnych ukazovateľov jeho rozsahu vo svete a v SR, c) platnej právnej úpravy v krajinách EÚ 27 a v SR, d) aplikačnej praxe na základe výsledkov empirického prieskumu, e) potenciálnych implikácií v oblasti právnej regulácie agentúrneho zamestnávania.

Prehľad výskumných úloh a výstupov v oblasti nových foriem pracovných vzťahov a organizácie práce

- **Kostolná, Zuzana - Olšovská, Andrea :Dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru**

Štúdiá na základe dostupných štatistických zdrojov a údajov z empirického prieskumu zamestnávateľov, mapuje aplikačnú prax uzatvárania pracovnoprávneho vzťahu na základe dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Súčasťou štúdie je identifikácia prístupov vybraných krajín EÚ k tvorbe pracovných príležitostí neštandardnou formou výkonu závislej práce v konotácii na špecifikum právnej úpravy dohôd v zákonodarstve SR.

- **Perichtová, Beata - Olšovská, Andrea - Bulla, Martin :Uplatňovanie smernice EK o pracovnom čase v podmienkach SR**

Správa z riešenia výskumnej úlohy predkladá sekundárnu analýzu (legislatívna, implementačná) o uplatňovaní smernice EK o pracovnom čase v podmienkach SR a komparačné poznatky o danej problematike vo vybraných krajinách EÚ27. Osobitne sú zohľadnené špecifické charakteristiky práce, podmienky práce a legislatívne ustanovenia o pracovnom čase zdravotníckych pracovníkov a pracovníkov v školstve. Správa tvorí úvodnú časť - bázu pre hlbšie riešenie problematiky pracovného času (so zameraním na implementačnú prax započítavania pracovného času jedného zamestnanca u viacerých zamestnávateľov a implementačná prax rozvrhnutia pružného pracovného času a jeho dopad na rodinný život zamestnancov), ktoré bolo naplánované na obdobie rokov 2011-2013.

- **Bellan, Pavol - Olšovská, Andrea :Flexibilné formy zamestnania v rámci EÚ - možnosti a riziká ich uplatnenia v Slovenskej republike** Štúdiá podáva základný prehľad o flexibilných (neštandardných) formách zamestnávania, vo vybratých krajinách EÚ a na Slovensku. Ťažisko štúdie tvoria výsledky monitoringu flexibilných foriem zamestnania, z pohľadu ich pracovnoprávnej úpravy vo vybratých krajinách EÚ. Tieto dopĺňa popis pracovnoprávnej úpravy flexibilných foriem v SR, spojený s kvantifikáciou rozsahu a štruktúry zamestnanosti v týchto formách zamestnania na základe dát VZPS. Záverom štúdie je právna analýza možností implementácie vybraných foriem z monitoringu, do pracovnoprávnej úpravy SR.

Prehľad výskumných úloh a výstupov v oblasti nových foriem pracovných vzťahov a organizácie práce

- **Kešelová, Daniela: Celoživotné vzdelávanie a aktívne opatrenia na trhu práce v kontexte systému flexiistoty: možnosti posilnenia ich vzájomných väzieb**

Štúdia sa zaoberá dvomi vybranými komponentmi flexiistoty celoživotným vzdelávaním a systémom aktívnych opatrení na trhu práce a identifikáciou ich kľúčových vzájomných väzieb. Za účelom identifikácie týchto väzieb bola realizovaná analýza dostupnosti, inštitucionálneho zázemia, informačného systému, mechanizmov podpory účasti v CŽV) ako nástroja na podporu adaptability a zamestnateľnosti pracovnej sily. Dôležitú súčasť štúdie tvorí rozbor nástrojov aktívnych opatrení na trhu práce určených na zvýšenie zamestnateľnosti nezamestnaných osôb a na podporu kvalifikačnej rovnováhy medzi dopytom a ponukou práce, t.j. analýza aplikačnej praxe vzdelávania a prípravy pre trh práce na územných úradoch práce, sociálnych vecí a rodiny.

- **Bednárik, Rastislav: Nedeklarovaná práca na Slovensku. Prieskum názorov a postojov pracovníkov verejnej správy.**

Štúdia identifikuje súčasný rozsah, príčiny a spôsoby eliminácie nedeklarovanej práce v SR na základe údajov vykonaného empirického prieskumu zameraného na získanie poznatkov aplikačnej praxe v oblasti eliminácie nedeklarovanej práce. Prieskum bol vykonaný na výberovom súbore 284 odborníkov z Inšpektorátov práce, z Úradov práce, z Daňových úradov, z Colných úradov, zo Sociálnej poisťovne, z odborov živnostenského podnikania okresných úradov a z mestských úradov zo samosprávy. Výsledky empirického prieskumu sú porovnané s výsledkami analogického prieskumu uskutočneného v roku 2003.

Prehľad výskumných úloh a výstupov v oblasti nových foriem pracovných vzťahov a organizácie práce

- Uvedené výskumné správy sú len časťou výskumných aktivít zamestnancov a externých spolupracovníkov IVPR. Ich záber je širší a nie je možné ich na tomto fóre podrobne rozobrať.
- Výskum sa zameriava predovšetkým na flexiistotu, kvalitu pracovných vzťahov a kvalitu práce, dopady na trh práce a zamestnanosti a nové formy organizácie práce.
- Všetky výstupy boli poskytnuté MPSVR SR, ktoré ich využíva ako podklad pre rozhodovacie a legislatívne zámery a procesy v oblasti sociálnej politiky a znižovania zamestnanosti.
- Všetky výstupy sú dostupné v knižnici Disso na IVPR, Župné nám. 5-6, Bratislava alebo na web stránke IVPR: www.ivpr.gov.sk

Ďakujeme za pozornosť!

RNDr. Miroslava Kordošová, PhD.,
Ing. Lenka Grandtnerová, PhD.,